

O ANALIZĂ A PRELUĂRII ÎN LEGISLAȚIA ROMÂNĂ A DIRECTIVEI EUROPENE 2001/77/EC PRIVIND PROMOVAREA ENERGIEI ELECTRICE PRODUSE DIN SURSE REGENERABILE DE ENERGIE PE PIAȚA INTERNĂ DE ENERGIE ELECTRICĂ

Introducere

În 27 octombrie 2001, Comisia Europeană publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene textul *Directivei nr.77 privind promovarea energiei electrice produse din surse regenerabile de energie pe piața internă de energie electrică*, directivă adoptată de Parlamentul European și Consiliul Europei la 27 septembrie 2001.

Directiva impune statelor membre o serie de măsuri de încurajare a producției de energie electrică din surse regenerabile și crearea de facilități pentru agenții economici ce dețin astfel de surse.

Aplicarea directivei se realizează pe principiul subsidiarității, distinct de către fiecare stat membru, prin emitere de legislație primară și secundară în concordanță cu prevederile documentului comunitar. Formele concrete în care sunt aduse la îndeplinire principiile enunțate în directivă sunt lăsate astfel la alegerea fiecărui stat membru.

Prevederile Directivei 2001/77/EC trebuie aplicate în corelare cu alte elemente ale aquisului comunitar, dintre care menționăm reglementările privind *reducerea poluării mediului, reglementările privind acordarea ajutoarelor de stat, reglementările privind piața internă de electricitate*.

Prin promovarea surselor regenerabile Uniunea Europeană urmărește două obiective principale:

- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, în conformitate cu prevederile protocolului de la Kyoto;
- creșterea siguranței în alimentarea cu energie prin scăderea dependenței față de importurile de energie primară și de resurse energetice fosile.

În cursul procesului de aderare, prevederile acestei Directive trebuie preluate și în legislația noastră. În afara motivației de mai sus, pentru țara noastră dezvoltarea surselor regenerabile înseamnă scăderea facturii pentru resursele energetice fosile importate și dezvoltarea unei industrii specifice.

Documentele europene recente scot deja în evidență întârzierea în promovarea surselor regenerabile în țara noastră:

"În ceea ce privește eficiența energiei și sursele regenerabile, nu s-a realizat un progres substanțial....Romania nu alocă resursele necesare pentru îmbunătățirea eficienței energiei și promovarea surselor regenerabile."

(Din Raportul periodic al Comisiei Europene asupra progreselor de aderare ale României, octombrie 2002).

"Elemente de abordat pe termen scurt, în cursul negocierilor capitolului Energie:...

- Promovarea utilizării în continuare a surselor regenerabile de energie."

(Din Foaia de parcurs pentru Bulgaria și România în procesul de aderare, noiembrie 2002).

Prevederile Directivei și modul în care pot fi preluate în legislația românească

Prin Documentul de poziție, *Capitolul 14 – Energie* al Conferinței interguvernamentale pentru aderarea României la Uniunea Europeană, România s-a angajat să preia integral în legislația națională prevederile aquisului comunitar referitoare la sectorul energiei, până la data aderării. A fost solicitată și se află în negocieri o singură perioadă de tranziție, de circa 5 ani – până în anul

2011, pentru realizarea stocurilor de petrol și produse petroliere în conformitate cu prevederile Directivei 68/414/EEC modificată de Directiva 98/93/EC. Având în vedere asumarea unilaterală de către România a datei de 1 ianuarie 2007 ca dată a aderării la Uniune, rezultă necesitatea transpunerii prevederilor Directivei 2001/77/EC într-un orizont de timp de circa 4 ani, respectiv până la sfârșitul anului 2006.

Având în vedere cele de mai sus, considerăm că primul pas pe calea preluării Directivei 2001/77/EC ar trebui să fie emiterea unei Hotărâri de Guvern care stabilește:

- competențe și atribuții pentru Ministerul Industriei și Resurselor, Ministerul Apelor și Protecției Mediului, Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei și Agenției Române pentru Conservarea Energiei, în vederea emiterii/adaptării a cadrului de reglementare în sensul compatibilizării acestuia cu principiile directivei;
- orizonturi de timp raționale pentru realizarea acestor sarcini.

În continuare vom încerca să analizăm și să identificăm, pentru fiecare articol al Directivei, măsurile concrete de transpunere.

Articolul 1 – Scop

Este un articol declarativ privind promovarea surselor regenerabile. El se regăsește în prevederile OUG 63/1998 privind energia electrică și termică și se regăsește și în proiectul noii Legi a energiei. Astfel în Cap. VI intitulat Sursele regenerabile și neconvenționale de energie se enunță definiții, condiții tehnice de utilizare și comercializare, facilități:

Art. 85. - (1) *Autoritatea competentă, pe baza principiilor prezentei legi, va reglementa condițiile tehnice de utilizare din punct de vedere energetic a surselor regenerabile de energie.*

(2) *Producerea de energie electrică și termică, pe baza acestor resurse, precum și comercializarea lor se face în condițiile stabilite de autoritatea competentă, prin aplicarea, în mod corespunzător, a reglementărilor prevăzute de prezenta lege pentru energie electrică sau termică precum și a condițiilor tehnice și a reglementărilor legale, promovate de autoritatea competentă.*

Art. 86. - *Facilitățile pentru stimularea dezvoltării și utilizării surselor regenerabile și neconvenționale de energie se acordă în condițiile legii.*

Alte prevederi din propunere se referă la atribuțiile Ministerului Industriei și Resurselor, "...care asigură aducerea la îndeplinire a strategiei și politicii energetice naționale, în condițiile prevederilor prezentei legi, scop în care (...) ia măsuri pentru (...) valorificarea unor cantități prestabilite de resurse regenerabile și secundare de energie (**Art. 8. - (1), pc. h**)

O discuție apare la definirea surselor hidroenergetice ca surse regenerabile: în varianta sa finală, Directiva 2001/77/EC consideră toate capacitățile de producere hidroenergetice în această categorie, deși inițial, ca și în documentul "ENERGY FOR THE FUTURE: RENEWABLE SOURCES OF ENERGY" - *White Paper for a Community Strategy and Action Plan COM(97)599 final (26/11/1997)*, ca surse regenerabile se încadrau doar unitățile hidro de mică putere, sub 10 MW putere unitară.

Institutede specialitate din România (ISPH de exemplu) au considerat până în prezent limita sub care se definesc unitățile hidro de mică putere de 3,6 MW, iar în proiectul Legii energiei sunt considerate surse regenerabile unitățile cu putere instalată unitară sub 10 MW. Este necesar să se considere unanim pragul de 10 MW ca cel ce definește sursele hidro de mică putere.

În Europa amenajările hidro de mare putere sunt practic terminate, și dezvoltările hidro ce se pot face acum vizează implicit amenajările de mică putere. Astfel, în spiritul ei, Directiva 2001/77 se referă de fapt la amenajările hidro de mică putere, chiar dacă nu sunt definite ca atare, în clar.

Legislația specifică ce a apărut în statele europene, include printre sursele regenerabile numai unitățile hidro de putere mică.

Articolul 2 – Definiții

Cu excepția pragului de 10 MW la unitățile hidroenergetice, considerăm că nu sunt probleme de terminologie privind sursele regenerabile de energie. Cu toate acestea, ar fi util ca legislația română să reia întocmai definițiile din directivă și în special definiția surselor regenerabile de energie – surse de energie ce nu se bazează pe combustibili fosili (energia vântului, solară, geotermală, energia valurilor, energia hidro, biomasa, gazele din depozitele de deșeuri urbane, biogazul).

Articolul 3 – Ținte naționale orientative

Articolul 3 al directivei 2001/77/EC prevede obligația țărilor membre de a publica, cel târziu până la data de 27 octombrie 2002 și apoi cu o periodicitate de 5 ani, un raport ce conține ținte naționale de utilizare a surselor regenerabile, stabilite ca numărul de procente din consumul național total ce îl reprezintă producția națională din surse regenerabile. Raportul trebuie să reflecte și căile prin care se presupune că se vor atinge țintele naționale precum și concordanța acestora cu obligațiile asumate prin alte tratate internaționale referitoare la schimbările climatice cum ar fi Protocolul de la Kyoto. Tintele se referă la un orizont de timp de 10 ani și gradul în care sunt realizate face obiectul unui alt raport, ce se întocmește din doi în doi ani, primul având ca dată octombrie 2003.

Din analiza rapoartelor naționale privind stabilirea și realizarea țăintelor naționale, Comisia Europeană va publica propriul raport privind utilizarea surselor regenerabile, cu o periodicitate de doi ani și un prim raport în octombrie 2004. Comisia Europeană va urmări realizarea obiectivului comunitar de utilizare a surselor regenerabile în proporție de 12 % din consumul total de energie în 2010 și de acoperire din surse regenerabile a 22,1 % din consumul de electricitate al Uniunii Europene la același orizont de timp, anul 2010. În cazul în care țintele naționale nu sunt corelate cu obiectivul general, Comisia Europeană va putea impune ținte naționale cu caracter obligatoriu.

În prezent există opinia că în ritmul actual, obiectivele europene nu vor fi realizate, unele estimări menționând atingerea în 2010 a cotei de doar 15-17%, în loc de 22,1%.

În România, conform OUG 63/1998 privind energia electrică și termică, responsabil cu elaborarea strategiei sectoriale în domeniul energiei este Ministerul Industriei și Resurselor. Acesta a propus Guvernului spre aprobare Strategia națională de dezvoltare energetică a României pe termen mediu, 2001 – 2004, strategie ce a fost aprobată prin Hotărârea de Guvern nr.647/2001 și Strategia națională de dezvoltare energetică a României pe termen lung, aprobată de Guvern și aflată în prezent în curs de publicare.

Hotărârea de Guvern pentru preluarea Directivei 2001/77/EC ar trebui să solicite Ministerului Industriei și Resurselor stabilirea țăintelor naționale și completarea strategiei energetice pe termen lung cu aceste date. Având în vedere obligațiile asumate de România în cadrul Protocolului de la Kyoto, țintele naționale ar trebui avizate de Ministerul Mediului. Un orizont rezonabil de timp pentru această completare, inclusiv supunerea ei discuției în Guvern, considerăm că ar fi termenul de 6 luni.

În privința potențialului surselor regenerabile de energie, însăși definiția potențialului necesită o discuție. Potențialul teoretic este cel maxim posibil, obținut prin însumarea tuturor resurselor existente fizic, fără a se ține seama de nici un alt criteriu. De exemplu potențialul teoretic solar este cel rezultat din nivelul radiației solare pe toată suprafața țării.

De importanță practică este potențialul tehnic, care ține seama de criteriile de performanță ale tehnologiilor de conversie și de alte criterii.

Situația potențialului tehnic în România este estimată în tabelul 1, conform studiilor institutelor de specialitate.

Tabelul 1. ESTIMAREA POTENTIALULUI TEHNIC AL SURSELOR REGENERABILE IN ROMANIA

Sursa	Potențial anual	Pentru producția de
-------	-----------------	---------------------

Energia solara	50 PJ	Energie termica
	1,0 TWh	Energie electrica
Energia eoliana	4 TWh	Energie electrica
Microhidro	5,5 TWh	Energie electrica
Biomasa	220 PJ	Energie termica Energie electrica
Energia geotermala	7 PJ	Energie termica

In prezent, participarea surselor regenerabile de energie la consumul intern brut de energie o estimăm conform tabelului nr.2

Tabelul 2. ESTIMAREA CONTRIBUTIEI SURSELOR REGENERABILE LA CONSUMUL INTERN BRUT DE ENERGIE

Sursă	Energie termică PJ	Energie electrică GWh	Total energie PJ
Eoliana	-	0	0
Hidro de mică putere	-	350	1,26
Biomasa	113 *	0	113,0
Hidro mare (scazut export)	-	15 200	54,7
Geotermal	1,40	0	1,40
Solare fotovoltaic	-	0	0
Solar termal	0,03	-	0,03
Total SRE cu hidro mare		15 550	170,8
Total SRE fara hidro mare		350	116,1

* această valoare este conformă Anuarului statistic, dar merită în viitor o analiză mai atentă pentru confirmare

Din datele de mai sus se poate spune la prima vedere că România are o situație bună din punctul de vedere al participării surselor regenerabile la consumul intern brut.

In prezent:
 cota surselor regenerabile la consumul de energie este de
 ✓ **cca 10,7% (cu hidro mare) și 7,3% (fără hidro mare),**
 iar cota energiei electrice produse din regenerabile față de consumul brut de energie electrică este
 ✓ **cca 28,8% (cu hidro mare) și 0,65% (fără hidro mare).**

La o analiză mai atentă, în sensul Directivei 2001/77, constatarea de mai sus nu este totuși mulțumitoare având în vedere că:

- sunt valorificate numai două din gama sursele regenerabile de energie: biomasa și hidro
- biomasa este în mare majoritate valorificată într-o tehnologie arhaică și neeficientă, - ardere în sobe tradiționale, iar această utilizare este în declin.
- energia electrică este produsă practic numai în hidro de mare putere

Considerăm că raportarea îndeplinirii unor indicatori numai pe seama unităților hidro mari, nu este în spiritul Directivei și nu se va putea susține.

Un exemplu sugestiv pentru noi este faptul că Austria, deși are deja o cota foarte ridicată de energie electrică produsă din regenerabile din cauza hidro de mare putere (cca 70%), mult peste

cota țintă medie pentru Uniunea Europeană de 22%, a primit prin Directivă o cotă țintă majorată, de 78,1%, creștere care nu se va mai putea realiza din surse hidro.

Mai importantă este însă analiza dinamicii contribuției surselor regenerabile, având în vedere că Directiva are ca obiectiv **creșterea semnificativă (dublarea în ansamblu)** a cotei de participare a surselor regenerabile de energie.

Pentru aceasta am considerat un scenariu de bază (baseline), în condițiile în care nu apare o legislație de încurajare a surselor regenerabile, iar evoluția valorificării surselor regenerabile continuă în contextul existent astăzi.

În acest scenariu se prevede:

- Un ritm de creștere de 2,3%-al al consumului de energie
- Punerea în funcțiune a unei capacități de cca 700 MW hidro mare (conform strategiei pe termen mediu)
- Creșterea nesemnificativă a aplicațiilor geotermale, solare termale, hidro de mică putere
- Punerea în funcțiune a unei singure centrale eoliene demonstrative de cca 10 MW

Cu aceste premize, pentru scenariul de bază, indicatorii în 2010 sunt:
cota surselor regenerabile la consumul de energie este de **cca 9,3% (cu hidro mare) și 6,1% (fără hidro mare)**,
iar cota energiei electrice produse din regenerabile față de consumul brut de energie electrică este **cca 26,8% (cu hidro mare) și 0,62% (fără hidro mare)**.

Deci contribuția surselor regenerabile de energie la consumul brut de energie va scădea, în lipsa unor măsuri speciale de încurajare a acestora.

Problema cea mai dificilă este estimarea unor ținte orientative pentru contribuția surselor regenerabile în anul 2010, ținte care să asigure o creștere a cotei surselor regenerabile și să fie totodată realiste pentru condițiile țării noastre.

În acest sens propunem, mai mult în scopul deschiderii unor analize detaliate pe această temă, următoarea dezvoltare până în 2010:

- Cca 700 MW instalați în hidro mare
- Cca 430 MW instalați în hidro de mică putere (capacități noi sau finalizarea celor începute)
- Cca 120 MW instalați în centrale eoliene
- Cca 600 MW instalați în centrale cu cogenerare pe biomasă
- Creșterea utilizării biomasei pentru producerea de căldură la cca 140 PJ
- Creșterea utilizării surselor geotermale pentru producerea de căldură la cca 2,5 PJ
- Creșterea utilizării solare pentru producerea de căldură la cca 0,25 PJ

Cu aceste ținte orientative, indicatorii în anul 2010 devin:
cota surselor regenerabile la consumul de energie este de **cca 11% (cu hidro mare) și 7,8% (fără hidro mare)**,
iar cota energiei electrice produse din regenerabile față de consumul brut de energie electrică este **cca 32% (cu hidro mare) și 5,6% (fără hidro mare)**.

Cota țintă ce ar putea fi propusă în România în anul 2010 pentru participarea surselor regenerabile de energie la consumul brut de energie electrică este de 5 - 6% (fără includerea hidro mare)

Articolul 4 – Scheme suport

Articolul 4 pleacă de la constatarea că în țările membre există mecanisme reglementate de către autorități pentru încurajarea utilizării surselor regenerabile. Aceste mecanisme îmbracă forme diferite și urmează a fi evaluate de Comisia Europeană într-un raport ce va fi publicat cel târziu în

octombrie 2005. Raportul va analiza, pe baza experienței acumulate, eficiența fiecărei scheme și modul în care aceste mecanisme coexistă. Dacă va considera necesar, Comisia Europeană va putea propune un cadru comun referitor la schemele suport, ținând seama de:

- obiectivul realizării țintelor naționale;
- compatibilitatea cu principiile pieței interne de electricitate;
- particularitățile fiecărui tip de resursă regenerabilă;
- includerea unei perioade tranzitorii de cel puțin 7 ani în scopul menținerii încrederii investitorilor care beneficiază de scheme suport naționale.

În prezent, în țările membre, se practică o mare varietate de scheme suport, atât directe cât și indirecte, pentru încurajarea utilizării surselor regenerabile: reduceri de taxe, facilități pentru noile investiții, subvenționare directă a prețului, piața certificatelor de energie verde, etc.

În principal există două modele pentru promovarea surselor regenerabile în condițiile de piață:

- A. Prețul energiei este stabilit politic, iar energia furnizată este stabilită de piață
- B. Cantitatea de energie este stabilită politic, iar prețul certificatelor de energie verde este stabilit de piață

O comparație a celor două modele este prezentată în tabelul următor.

	Modelul	
	Preț impus	Cantitate de energie impusă
a. Este un model de piață?	Energia produsă este decisă de piață	Prețul energiei este parțial decis de piață, parțial stabilit politic
b. Este o competiție între producătorii de echipamente?	Producătorii de echipamente își pot crește vânzările și profitul prin scăderea costurilor de producție	Producătorii de echipamente sunt condiționați de cotele de producție anuale, stabilite anual timp de 6-8 ani.
c. Prețul poate fi diferențiat funcție de amplasament?	Da (de exemplu modelul german)	Nu. În acest model 'mono-preț', același preț este plătit atât pt. Amplasamente avantajoase cât și pentru cele neavantajoase
d. Prețul poate fi diferențiat în timp?	Da (de exemplu modelul german)	Nu. Același preț trebuie plătit pe întreaga durată de viață a unei centrale folosind regenerabile
e. Poate fi scăzut prețul în funcție de creșterea productivității?	Da (de exemplu modelul german).	Nu. Energia este stabilită pt. o perioadă de 6-8 ani, și noile echipamente obțin același preț pe certificat de energie ca echipamentele mai vechi mai puțin eficiente
f. Modelul ajută investitorii?	Da. Prețurile impuse oferă siguranța obținerii unor împrumuturi de la bănci	Nu. Prețurile foarte fluctuante și posibil manipulate fac acest model riscant pt. investiții și dificil de obținut împrumuturi de la bănci.
g. Există o presiune a costurilor asupra producătorilor de echipamente?	Da. Aproape aceeași presiune a costurilor se aplică indiferent de amplasament, avantajos sau nu.	În general, nu. Sistemul mono-preț oferă profituri ridicate în amplasamente bune și reduce presiunea costurilor asupra producătorilor de echipamente.

În țările europene, mecanismele de subvenționare directă a prețului de achiziție a energiei produse din surse regenerabile (feed-in tariff) este principala cale de încurajare adoptată (Germania, Grecia, Spania s.a.). Alte țări au ales mecanismul cotei de energie impuse (Olanda, Belgia), sau o combinație între cele două (Italia).

Între țările din centrul și estul Europei în proces de aderare, Ungaria și Cehia au legiferat modelul de preț impus în scopul promovării surselor regenerabile și preluării Directivei 2001/77.

În Ungaria, prevederile Actului CX/2001 definesc principiile concrete privind introducerea și susținerea electricității produse din surse regenerabile. Ministerele economiei și finanțelor au rolul de a elabora normele-suport privind stabilirea prețurilor de către autoritatea competentă în stabilirea prețurilor.

În Cehia, tarifele garantate de achiziție a energiei provenite din surse regenerabile sunt:

• Microhidro	5,33 cEuro
• Biomasă, biogaz	8,33 cEuro
• Vânt	10 cEuro
• Fotovoltaic	20 cEuro

O legislație completă pentru mecanisme de tipul preț garantat, și care este considerată un model de referință este aplicată în Germania ("Renewable Energy Act" din 2002).

În legislația germană, compania de distribuție-transport a energiei electrice cea mai apropiată are obligația de a accepta și de a plăti tariful impus pentru energia electrică provenită din surse regenerabile. Aceste costuri sunt recuperate apoi de la producătorii clasici de energie electrică. În plus, companiile de utilități care furnizează electricitate la utilizatorii finali sunt obligate să achiziționeze o anumită cotă de energie electrică produsă din surse regenerabile.

Tabelul 3. TARIFELE OBLIGATORII DE ACHIZIȚIE A ENERGIEI DIN SURSE REGENERABILE ÎN LEGISLAȚIA GERMANA

	Putere instalată
<ul style="list-style-type: none"> Hidro, gaze din deșeuri menajere, biogaz: 7,67 cEuro/kWh 6,65 cEuro/kWh 	<ul style="list-style-type: none"> - până la 500 kW - peste 500 kW (până la 5 MW pentru energia din hidro și gaze din deșeuri menajere)
<ul style="list-style-type: none"> biomasă* 10,23 cEuro/kWh 9,21 cEuro/kWh 8,70 cEuro/kWh 	<ul style="list-style-type: none"> - până la 500 kW - până la 5 MW - între 5 MW și 20 MW
<ul style="list-style-type: none"> energie geotermală 8,95 cEuro/kWh 7,16 cEuro/kWh 	<ul style="list-style-type: none"> - până la 20 MW - peste 20 MW
<ul style="list-style-type: none"> energie eoliană** 9,10 cEuro/kWh 6,19 cEuro/kWh 	<ul style="list-style-type: none"> - pentru primii 5 ani (cel puțin) - după ce a fost atins un randament de referință
<ul style="list-style-type: none"> energie solară*** 50,62 cEuro/kWh 	<ul style="list-style-type: none"> - Reglementarea se aplică până la 1000 MW

* Subvenția va fi redusă cu 1% anual pentru unitățile noi

** Subvenția va fi redusă cu 1,5% anual pentru unitățile noi

*** Subvenția va fi redusă cu 5% anual pentru unitățile construite după 01.01.2002

Un exemplu de succes privind dezvoltarea surselor regenerabile prin mecanisme suport îl constituie evoluția energiei eoliene. În Germania, 10000 MW instalați în cca 12000 turbine asigură 3,5% din producția internă de energie electrică.

În România este reglementat de curând un mecanism de stimulare indirectă a utilizării surselor regenerabile însă lipsesc schemele de subvenționare directă a prețului cu care producătorii de energie electrică din surse regenerabile își vând produsul.

Astfel **Ordinul nr. 92 din 10 mai 2002 privind punerea în aplicare a regulamentelor Consiliului Concurenței, elaborate în baza Legii nr. 143/1999 privind ajutorul de stat** a adoptat **Regulamentul cu privire la ajutorul de stat pentru protecția mediului.**

În cap. 3 al acestui act, sunt prevăzute condițiile generale de autorizare a ajutoarelor pentru investiții pentru protecția mediului.

... (5) Investițiile pentru promovarea surselor de energie regenerabile sunt asimilate investițiilor pentru mediu realizate în lipsa standardelor naționale obligatorii. Măsurile menite să susțină sursele de energie regenerabile reprezintă unul din obiectivele pe termen lung care trebuie încurajate cu precădere. Rata de bază a ajutorului pentru investițiile realizate în favoarea acestor forme de energie este de 40% din costurile eligibile. (6) În cazul instalațiilor de producere a energiei regenerabile care asigură acoperirea integrală a necesarului de energie al unei comunități, investițiile realizate pot beneficia de un bonus de 10% peste rata de bază de 40% din costurile eligibile. (7) Atunci când caracterul indispensabil al investiției este demonstrat, autoritatea furnizoare va putea acorda ajutoare pentru investiții în favoarea producerii de energii regenerabile care pot atinge până la 100% din costurile eligibile. Instalațiile în cauză nu vor mai avea dreptul să beneficieze de nici o altă formă de sprijin. ...

În cazul energiei regenerabile, costurile eligibile ale investiției sunt, în mod normal, costurile suplimentare suportate de către agentul economic în comparație cu o instalație de energie convențională care are aceeași capacitate de producție efectivă de energie.

Ajutoarele de stat pot fi acordate pentru sursele de energie regenerabile conform următoarelor opțiuni:

- ✓ *Când costurile unitare ale investiției sunt deosebit de mari și, în general, reprezintă un procent semnificativ din costurile agenților economici, care nu permit obținerea unor prețuri competitive pe piețele pe care aceștia vând energia produsă. Ajutoarele de stat se pot acorda pentru a compensa diferența dintre costurile de producție a energiei regenerabile și prețul pieței la respectiva formă de energie (...). Spre deosebire de alte forme de energie regenerabile, biomasa necesită investiții relativ mai mici, dar presupune costuri de operare mai ridicate. Prin urmare, Consiliul Concurenței va avea o poziție favorabilă față de ajutoarele de operare care depășesc valoarea investiției dacă se poate demonstra că, costurile totale suportate de agentul economic după amortizarea instalației continuă să rămână mai mari decât prețul de piață al energiei.*
- ✓ *Se poate acorda sprijin pentru energia regenerabilă prin utilizarea mecanismelor de piață cum ar fi certificatele ecologice sau licitațiile.*
- ✓ *Ajutoarele de operare pot fi acordate instalațiilor noi care produc energie regenerabilă, calculul valorii acestora făcându-se pe baza costurilor externe care sunt evitate. Acestea sunt costuri de mediu pe care societatea ar trebui să le suporte dacă aceeași cantitate de energie ar fi produsă de către o unitate de producție care funcționează cu energie convențională. Costurile respective se calculează pe baza diferenței dintre costurile externe generate și neachitate de către producătorii de energie regenerabilă și costurile externe generate și neachitate de producătorii de energie neregenerabilă. Pentru a efectua aceste calcule, furnizorii de ajutoare de stat vor trebui să folosească o metodă de calcul recunoscută pe plan internațional și comunicată Consiliului Concurenței. Furnizorul trebuie să ofere, printre altele, o analiză de cost comparativă, obiectivă și determinată sub raport cantitativ, împreună cu evaluarea costurilor externe ale producătorilor de energie concurenți, pentru a demonstra că ajutorul compensează în mod real costurile externe neacoperite. Valoarea ajutorului astfel acordat producătorului de energie regenerabilă nu trebuie să depășească echivalentul în lei a 0,05 euro/kWh. În plus, valoarea ajutorului acordat producătorilor care depășește valoarea ajutorului acordat ca urmare a primei opțiuni trebuie obligatoriu reinvestită de către agenții economici în surse de energie*

regenerabile. Consiliul Concurenței va analiza dacă și aceasta activitate se califică pentru ajutor de stat.

În consecință, considerăm util ca Hotărârea de Guvern pentru preluarea Directivei 2001/77/EC să prevadă obligativitatea ca autoritatea de reglementare să reglementeze un mecanism de subvenționare directă a prețului pe care producătorii din surse regenerabile îl primesc prin participarea la piața de energie electrică din România. Totodată, considerăm că mecanismul ar trebui aplicat numai pentru unitățile hidroenergetice cu putere instalată mai mică de 10 MW, unitățile de putere mai mare fiind competitive pe piață, așa cum se consideră și în proiectul Directivei 2001/77/EC. Un termen rezonabil pentru implementarea mecanismului de suport direct ar fi între 1 an și doi ani.

O propunere pentru tarifele garantate, în cazul adoptării în România a acestui mecanism, este:

Tabelul 4. O PROPUNERE PENTRU TARIFE IMPUSE LA ACHIZIȚIONAREA ENERGIEI ELECTRICE DIN SURSE REGENERABILE

Sursă	Tarif, Euro cent/kWh
• Hidro mică putere, gaze din deșeuri menajere, biogaz:	7,0
• Biomasă	9,0
• Energie geotermală	8,0
• Energie eoliană	8,5

În prezent, costurile de producere a energiei electrice din regenerabile sunt următoarele

Tabelul 5. COSTURILE DE PRODUCERE A ENERGIEI ELECTRICE DIN SURSE REGENERABILE

Sursă	Cost de producere, Euro cent/kWh
• Hidro mică putere,:	2,0...10,0
• Biomasă	6,0...8,0
• Energie eoliană	3,0...6,5

Desigur tarifele garantate pot fi "rafinat" în funcție de puterea unitară a aplicației, sau/și în timp. Tarifele din tabelul 4 sunt în măsură să asigure atractivitatea comercială a unor investiții pentru dezvoltarea propusă anterior până în anul 2010.

Una dintre obiecțiile posibile ar fi faptul că un tarif garantat mai ridicat ar putea influența tariful general al energiei electrice în România. Un calcul privind influența tarifelor garantate pentru sursele regenerabile în "coșul" costului unui kWh, în condițiile dezvoltării propuse anterior pentru anul 2010 și cu tarifele din tabelul nr.4, arată o creștere relativ mică de cca 5,5%.

Există posibilitatea ca energia verde cu tarif garantat, mai scumpă, să fie preferată a fi achiziționată de anumiți consumatori industriali din motive de imagine (acest lucru s-a întâmplat de exemplu la companii petroliere etc).

Investițiile în aplicații cu surse regenerabile de energie pot beneficia de mecanisme de suport financiar adiționale cum ar fi mecanismul de Implementare Asociată sau Comerțul cu Carbon. În acest sens va apărea și procedura de comercializare a unităților de reducere de emisii între țările europene, conform unei Directive specifice. Aceste mecanisme internaționale, legate de Protocolul de la Kyoto, pot asigura o contribuție la investiții între 10 și 30 %.

Costurile energiei electrice produse din diferite surse, și deci și tarifele, ar trebui considerate și în contextul costurile externe cerute de diferite tehnologii. Așa cum se vede din tabelul 6, internalizarea costurilor externe conduce la costuri competitive de producere a energiei electrice din surse regenerabile, față de producerea în centrale termo.

Tabelul 6. COSTURILE EXTERNE PENTRU PRODUCEREA ENERGIEI ELECTRICE IN EUROPA, centi Euro/kWh

Țara	Cărbune	Turbă	Țiței	Nuclear	Biomasă	Hidro	Fotovoltaic	Eolian
Austria				1-3		0,1		
Belgia	4-15			1-2	0,5			
Germania	3-6		5-8	1-2	0,2		0,6	0,05
Danemarca	4-7			2-3				0,1
Spania	5-8			1-2				0,2
Finlanda	2-4	2-5						
Franța	7-10		8-11	2-4	0,3	1		
Grecia	5-8		3-5	1		1		0,25
Irlanda	6-8	3-4						
Italia			3-6	2-3		0,3		
Olanda	3-4			1-2	0,7			
Norvegia				1-2		0,2		0-0,25
Portugalia	4-7			1-2		0,03		
Suedia	2-4					0-0,7		
Marea Britanie	4-7		3-5	1-2	0,25			0,15

Sursa: Comunicat de presă al CE din 20 iulie 2001

Articolul 5 – Garantarea originii energiei electrice produse din surse regenerabile

Statele membre trebuie să se asigure că dețin mecanisme de garantare a originii energiei electrice produse din surse regenerabile. Aceste mecanisme trebuie să fie operaționale cel târziu în octombrie 2003. Certificatele de origine se utilizează la:

- identificarea sursei de energie regenerabilă, data și locul producerii și, în cazul energiei hidro, puterea instalată a sursei;
- demonstrare de către producătorii de energie electrică din surse regenerabile a eligibilității lor pentru aplicarea schemelor suport și a altor prevederi ale directivei.

Statele membre trebuie să desemneze una sau mai multe autorități, independente de distribuitorii sau producătorii de energie electrică, care să supervizeze emiterea certificatelor de origine. Certificatele de origine emise la nivel național vor fi recunoscute mutual pe piața europeană de electricitate, iar în cazul unui refuz în a recunoaște astfel de certificate, Comisia Europeană poate forța acceptarea acestora prin constrângere.

În România nu există un mecanism de garantare a originii energiei electrice produse din surse regenerabile. În consecință, considerăm util ca Hotărârea de Guvern pentru preluarea Directivei 2001/77/EC să prevadă obligativitatea ca ANRE/ARCE să reglementeze un astfel de mecanism care în esență ar putea prevedea:

- înregistrarea de către distribuitorii licențiați a cantităților de energie electrică livrate în rețeaua de distribuție din surse regenerabile și raportarea acestora către reglementator – compartimentul de urmărire a pieței de electricitate;
- emiterea de către distribuitori sub supravegherea ANRE sau direct de către reglementator a certificatelor de origine.

În acest scop ar trebui emisă o reglementare distinctă, bazată pe suportul tehnic oferit de prevederile Codului de măsurare a energiei electrice. Un termen rezonabil pentru această reglementare ar fi un an.

Garantarea originii energiei "verzi" asigura participarea la comerțul internațional cu certificate de energie din surse regenerabile, cu avantajele financiare corespunzătoare. De la deschiderea experimentală a pieței de certificate în ianuarie 2002, peste 1600 GWh în certificate au fost comercializate. Italia a fixat în 2002 prețul certificatelor pe piața italiană la 84 Euro/MWh. În anul 2010, cifra de afaceri cu comerțul cu certificate verzi în Europa se estimează la 20 miliarde Euro.

Articolul 6 – Proceduri administrative

În conformitate cu acest articol, statele membre sau autoritățile competente vor revedea procedurile de autorizare a capacităților de producere a energiei electrice aplicabile unităților ce produc energie electrică din surse regenerabile, în vederea:

- reducerii barierelor administrative din calea creșterii capacității instalate în unități de producere din surse regenerabile;
- asigurării transparenței, obiectivității și caracterului nediscriminatoriu al regulilor precum și corelarea acestora cu particularitățile surselor regenerabile.

Fiecare stat membru va publica concluziile analizei precum și un raport asupra măsurilor luate cel târziu în octombrie 2003. Prin raport se urmărește:

- coordonarea între diferite autorități în ceea ce privește termenele și prelucrările cererilor producătorilor de energie electrică din surse regenerabile;
- stabilirea de recomandări privind activitățile de autorizare și studierea fezabilității unor măsuri de simplificare a procedurilor de autorizare a producătorilor din surse regenerabile;
- desemnarea unor autorități de mediere a disputelor privind acordarea autorizațiilor necesare funcționării producătorilor din surse regenerabile.

Deși Directiva 2001/77/EC nu solicită în mod direct stabilirea unor proceduri simplificate de autorizare a unităților de producere a energiei electrice din surse regenerabile, considerăm util ca Regulamentul de emisie a licențelor și autorizațiilor în sectorul energiei, aprobat prin HG 547/1999 să fie modificat în sensul unui tratament simplificat pentru acești producători. Menționăm că în forma actuală Regulamentul nu face distincții între solicitanții de autorizații, nici în ceea ce privește natura surselor utilizate, nici în ceea ce privește mărimea acestora.

În consecință, considerăm util ca Hotărârea de Guvern pentru preluarea Directivei 2001/77/EC să prevadă modificarea Regulamentului de emisie a licențelor și autorizațiilor în sectorul energiei, și simplificarea procedurilor de autorizare și licențiere a unităților de producere respectiv a producătorilor din surse regenerabile. Textul concret al noului Regulament ar putea fi propus de ANRE, iar adoptarea sa ar putea dura cel mult 1 an.

Articolul 7 – Probleme legate de rețea

În acest articol al Directivei 2001/77/EC sunt grupate mai multe prevederi referitoare atât la accesul la rețea, cât și la accesul la piață a producătorilor ce utilizează surse regenerabile.

Referitor la accesul la rețea, țările membre trebuie să garanteze producătorilor din surse regenerabile dreptul de a utiliza rețelele electrice de transport și distribuție. Mai mult, trebuie garantată și dispacherizarea cu prioritate a acestor producători, precum și accesul cu prioritate la rețele. Totdată trebuie reglementat un sistem de stabilire și publicare a condițiilor de racordare la rețea și de stabilire a costurilor implicate de noua conexiune și/sau întărirea rețelei în zona acesteia. Regulile trebuie să fie obiective, transparente și nediscriminatorii și trebuie să ia în considerare toate costurile și beneficiile noilor conexiuni la rețea.

Unde se dovedește necesar, țările membre pot impune distribuitorilor sau transportatorului de energie electrică asumarea integrală a costurilor de racordare a producătorilor de energie electrică din surse regenerabile.

Operatorii de transport și de distribuție trebuie să furnizeze informații complete despre costurile racordării fiecărui nou producător și să permită organizarea lucrărilor de racordare prin licitație. Totdată, trebuie să fie funcțional un mecanism de împărțire a costurilor între toți utilizatorii rețelei care beneficiază de noile conexiuni și întăriri de rețea, mecanism transparent și obiectiv.

Tările membre trebuie să se asigure că tarifele de transport și de distribuție nu se aplică discriminatoriu pentru energia electrică produsă din surse regenerabile, inclusiv în cazul zonelor izolate sau cu densități reduse de consum.

Tările membre trebuie să examineze posibilitatea implementării unor facilități de preluare a energiei electrice produse din surse regenerabile, fiind dat ca exemplu în acest sens contractarea pe sold (two-way metering).

În România, multe din prevederile acestui articol sunt deja reglementate prin Codurile tehnice ale rețelelor de transport și de distribuție. Totdată, conectarea la rețea face obiectul unui regulament ce este în curs de aprobare prin Hotărâre de Guvern. Dacă codurile tehnice garantează accesul transparent și nediscriminatoriu la rețea, bazat pe tarife reglementate și publicate ex-ante, noul regulament privind racordarea la rețea garantează stabilirea corectă a costurilor implicate de noile conexiuni și întărirea de rețea necesare racordării producătorilor. Totdată, se creează un mecanism de împărțire obiectivă și transparentă a costurilor între toți beneficiarii noilor elemente de rețea.

În ceea ce privește dispecerizarea cu prioritate a energiei electrice precum și aspectele comerciale legate de aducerea acesteia la piață, considerăm că sunt necesare modificări și completări ale legislației secundare în vigoare, cel puțin în următoarele direcții:

- preluarea cu prioritate de către furnizorul implicit a energiei electrice produse din surse regenerabile pe teritoriul deservit de respectivul furnizor;
- dispecerizarea cu prioritate a acestor surse;
- crearea de facilități pentru autoproducătorii deținători de unități de producere de energie electrică din surse regenerabile – de exemplu stabilirea relației contractuale pe soldul de energie măsurat la limita de proprietate dintre acesta și distribuitor;
- crearea unui mecanism simplificat de acces la piață și adaptat condițiilor specifice pentru producătorii de energie electrică din surse regenerabile ce nu dețin controlul asupra condițiilor de producere (energie eoliană, energie solară);
- crearea de facilități pentru producătorii de energie electrică din surse regenerabile ce activează în zone izolate sau în zone periferice ale rețelei.

În acest scop considerăm util ca Hotărârea de Guvern pentru preluarea Directivei 2001/77/EC să prevadă modificarea și completarea de către ANRE a legislației secundare privind piața de energie electrică, în termen de 2 sau 3 ani de la data emiterii hotărârii.

Articolul 8 – Raport de sinteză

Conform Directivei 2001/77/EC, Comisia Europeană va prezenta Parlamentului European și Consiliului un raport de sinteză privind implementarea prevederilor directivei, cel târziu în decembrie 2005.

Această prevedere nu implică măsuri speciale din partea României.

Urmează articolele legate de intrarea în vigoare a directivei și perioada de grație necesară țărilor membre pentru preluarea acesteia (octombrie 2003).

Concluzii

- Deși România are o piață funcțională de energie electrică, aceasta nu asigură tratarea cu prioritate a electricității produse din surse regenerabile. Totdată, nu sunt implementate mecanisme de încurajare a utilizării surselor regenerabile.
- Apariția Directivei 2001/77/EC constituie un bun prilej dar și o obligație de a crea noile reglementări menite să asigure o dezvoltare susținută a surselor regenerabile și compatibilizarea acestora cu cerințele pieței concurențiale de energie electrică.
- Se recomandă un mecanism de încurajare a dezvoltării utilizării surselor regenerabile de tipul tarif garantat.